

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 336/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti občianskeho združenia **SLOVGRAM, nezávislá spoločnosť výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovo-obrazových záznamov**, IČO 17 310 598, Jakubovo námestie 14, Bratislava, zastúpeného advokátskou kanceláriou LEGAL CARTEL, s. r. o., Na Hrebienku 5433/40, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Radoslav Kačur, proti uzneseniam Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9Ca/19/2020 zo 7. februára 2022 a z 30. marca 2022 a postupu, ktorý ich vydaniu predchádzal, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 17. mája 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v procesnom postavení žalobcu domáhal zaplatenia sumy 92 eur s príslušenstvom ako primeranej odmeny za použitie zvukového a audiovizuálneho záznamu v prevádzke žalovaného podľa svojho sadzovníka. Okresný súd rozsudkom č. k. 9Ca 19/2020 z 2. júla 2021 žalobu zamietol. Na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 12Co 70/2021 z 18. novembra 2021 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobe vyhovel a zaviazal žalovaného na úhradu trov prvoinštančného aj odvolacieho konania vzniknutých žalobcovi v rozsahu 100 %. Právny zástupca vyčíslil trovy konania.

3. Okresný súd, obsadený vyšším súdnym úradníkom, napadnutým uznesením zo 7. februára 2022 určil výšku trov konania žalobcu v sume 290,64 eur s odôvodnením, že sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon predstavuje sumu 61,41 eur podľa § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Odmenu okresný súd priznal za tri úkony (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie vo veci – návrh na vydanie platobného rozkazu, písomné podanie vo veci – odvolanie), ako aj režijný paušál k nim, zvýšenú o DPH a k tomu zaplatený súdny poplatok v sume 33 eur. Spolu vyčíslil trovy na sumu 290,64 eur.

4. Sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť, v ktorej namietal, že mu nebol priznaný nárok na odmenu za jeden úkon právnej služby – predžalobná výzva. Vyjadril názor, že ak by mala byť odmena súdom priznávaná len za úkony vykonané po začatí súdneho konania, nemali by advokáti nárok ani na odmenu za úkon prevzatia a prípravy zastúpenia, ibaže by preberali zastúpenie v už začatej veci. Rovnako aj spísanie a podanie žaloby predchádza začatiu konania. Poukázal aj na zámer ministerstva vyjadrený v dôvodovej správe k vyhláške, v ktorej sa uvádza, že: *„Predžalobnú výzvu možno vyúčtovať ako úkon právnej služby v občianskom konaní.“*

5. O sťažnosti rozhodol okresný súd obsadený sudcom napadnutým uznesením z 30. marca 2022 tak, že sťažnosť zamietol. V odôvodnení v podstatnom uviedol, že: *«V zmysle § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Za trovy konania sa teda považujú len také výdavky, ktoré vznikli v konaní, t.j. v období od začatia konania (doručenia žaloby na súd) do jeho skončenia. Je teda irelevantné, že určité výdavky vznikli v bezprostrednej súvislosti s týmto konaním, no pred jeho začatím (napr. v súvislosti s predžalobnou výzvou), pretože je vylúčené takéto výdavky považovať za trovy konania v zmysle § 251 CSP, keď nevznikli počas prebiehajúceho konania.*

Z napadnutého uznesenia vyplýva, že súd žalobcovi priznal trovy právneho zastúpenia v sume 257,64 Eur, čo predstavuje odmenu za 3 úkony právnej služby. Právnomu zástupcovi nebola priznaná odmena, režijný paušál a príslušná DPH za úkon právnej služby predžalobná výzva. Nebolo sporné, že právny zástupca tento úkon vykonal. Tento úkon bol však vykonaný pred podaním žaloby na súd. Súd v tejto súvislosti opätovne poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 09. 2019 sp. zn. I. ÚS 207/2019, podľa ktorého „podľa novej právnej úpravy (§ 251 CSP) sa za trovy konania považujú len také výdavky, ktoré vznikli v konaní, t. j. v období od začatia konania do jeho skončenia. Jednotlivé úkony právnej služby musia byť posudzované samostatne so zreteľom na to, či išlo o odôvodnený a účelne vynaložený výdavok, ktorý strane sporu vznikol v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva“. Na tomto závere nemení nič ani úprava § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky, účinná od 15. 06. 2019, ktorou bola medzi úkony právnej služby zahrnutá predžalobná výzva. Súd poukazuje na to, že vyhláška je právnou normou nižšej právnej sily ako je ustanovenie § 251 CSP, ktorým je súd primárne viazaný a súd aj naďalej trovy konania posudzuje v zmysle vyššie citovaného ustanovenia § 251 CSP.

Náklady spojené s uplatnením pohľadávky sa považujú za príslušenstvo pohľadávky v zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Medzi tieto náklady možno zaradiť aj predžalobnú výzvu. Keďže náklady na predžalobnú výzvu predstavujú príslušenstvo pohľadávky, možno si ich uplatniť priamo v žalobe popri istine, úrokoch, či úrokoch z omeškania. Novela vyhlášky podľa názoru súdu odstránila pochybnosť o tom, či možno predžalobnú výzvu považovať za príslušenstvo pohľadávky

tým, že tento úkon zaradila samostatne medzi úkony, za ktoré patrí advokátovi odmena. Tieto náklady spojené s uplatnením pohľadávky sa v súdnom konaní uplatňujú v petite žaloby ako hmotnoprávny nárok, ktorý je odlišný od trov konania.

Súd poukazuje aj na odôvodnenie uznesenia Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 567/2021 zo dňa 02. 12. 2021, kde tento uviedol: „K námietke sťažovateľa, podľa ktorej okresný súd konal v rozpore s právnou úpravou [§ 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky], ak mu nepriznal trovy právneho zastúpenia za úkon právnej služby - predžalobná výzva, ústavný súd uvádza, že vyhláška je len podzákonným právnym predpisom, teda právnym predpisom s nižšou právnou silou a predstavuje vykonávací predpis k zákonu č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Vyhláška upravuje, za akých podmienok a akým spôsobom sa určuje výška odmeny advokáta a výška náhrad za poskytnuté právne služby. Vyhláška však nie je vykonávacím predpisom vo vzťahu k Civilnému sporovému poriadku a žiadnym spôsobom nemení ani nerozširuje zákonnú definíciu trov konania.“ Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa, v ktorých spochybňuje logickosť priznania odmeny za úkony prevzatia a prípravy právneho zastúpenia a podania žaloby na súd, za ktorý okresný súd náhradu trov konania žalobcovi priznal, súd poznamenáva, že ide o úkony kvalitatívne odlišné od predžalobnej výzvy, ide totiž o úkony, ktorých výsledkom je samotná žaloba, ako prostriedok procesného útoku, pričom doručenie žaloby na súd predstavuje začatie konania.»

II.

Sťažnostná argumentácia

6. Zo sťažnostnej argumentácie sťažovateľa vyplýva, že nesúhlasí s nepriznaním trov právneho zastúpenia za jeden úkon právnej služby – vypracovanie a expedovanie predžalobnej výzvy z 15. novembra 2019. Na odmenu za tento právny úkon má nárok podľa § 13a ods. 1 písm. d) vyhlášky v znení účinnom od 15. júna 2019. Nesúhlasí s tvrdením okresného súdu, že na ňu nemá nárok, pretože bola vykonaná pred začatím súdneho konania. Poukazuje na účel takejto výzvy, ktorým je zmierlivé riešenie sporov ako základný princíp civilného súdneho konania a zároveň predchádzanie zbytočným súdnym konaniam. S použitím rovnakého výkladu by nebolo možné priznať ani nárok na odmenu za prevzatie a prípravu zastúpenia alebo samotné spísanie žaloby. Právny názor okresného súdu preto považuje za príliš formalistický a bez opory v práve.

Namieta tiež, že bola porušená zásada *iura novit curia* a právna istota sťažovateľa, keďže okresný súd v podobných sporoch postupoval odlišne bez bližšieho zdôvodnenia zmeny právneho názoru. Výklad relevantných noriem uplatnený okresným súdom nesleduje zmysel a účel novely vyhlášky, ktorý je vyjadrený v dôvodovej správe takto: „Navrhuje sa úprava ustanovenia §13a ods. 1 písm. c), s cieľom zabezpečiť, aby advokátom bolo umožnené vyúčtovať si ako úkon právnej služby v občianskom konaní aj predžalobnú výzvu, nakoľko kvalifikovanou predžalobnou výzvou možno v konečnom dôsledku odvrátiť súdne konanie a teda má svoj účel, v dôsledku čoho by advokátom mala byť priznávaná odmena za takýto úkon v rámci náhrady trov právneho zastúpenia.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ namieta porušenie svojho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ako aj nezákonný zásah do jeho majetkovej sféry, čo je porušením práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva pokojne majetok užívať podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

7. Podstatou sťažnosti je namietané porušenie práva na súdnu ochranu, spravodlivý proces a na ochranu vlastníctva, ktoré sťažovateľ vzhladol v nepriznaní nároku na odmenu za úkon právnej služby (predžalobná výzva) napriek explicitnému ustanoveniu vyhlášky. Zároveň je presvedčený, že došlo k ústavne nekonformnému formalistickému výkladu ustanovenia procesného práva [§ 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] a narušeniu jeho právnej istoty.

III.1. K napadnutému uzneseniu zo 7. februára 2022:

8. Proti napadnutému uzneseniu zo 7. februára 2022 vydanému okresným súdom obsadeným vyšším súdnym úradníkom bol sťažovateľ oprávnený podať sťažnosť, čo aj využil. Sťažnosť predstavovala účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého okresný súd, obsadený sudcom, poskytoval ochranu základnému právu, ktorého porušenie sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označeného základného práva napadnutým uznesením okresného súdu zo 7. februára 2022. Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K napadnutému uzneseniu z 30. marca 2022:

9. Ústavný súd v úvode pripomína, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

10. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07).

11. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany všeobecného súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, už absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

12. Ústavný súd konštantne judikuje, že i procesné nemeritórne rozhodnutia musia mať svoj zákonný podklad a odôvodnenie v rozsahu zodpovedajúcom minimálnym štandardom pre konkrétny druh a účel rozhodnutia. Okresný súd riadne a konzistentne, teda ústavne akceptovateľným spôsobom, odôvodnil, prečo uplatnená odmena za predžalobnú výzvu nespĺňa kritéria § 251 CSP, ale ide o hmotnoprávne príslušenstvo pohľadávky, ktoré je možné si uplatňovať petitom vo veci samej. Vzhľadom na to, že spor je o výklad a aplikáciu podzákonnej normy (vyhlášky) vo väzbe na § 251 CSP, ústavný súd by mal dôvod takéto rozhodnutie zrušiť len v prípade ústavne relevantného, teda mimoriadneho excesu okresného súdu. O takúto situáciu však v prejednávanej veci nejde.

13. Sťažovateľ ponúka svoj výklad vychádzajúci z dôvodovej správy k vyhláške, kým okresný súd uprednostnil hierarchickú nadsadenosť zákonnej dikcie, keď za relevantné úkony považoval len tie úkony právnej služby, ktoré boli realizované v priebehu konania a nevyhnutne bezprostredne pred jeho začatím (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie návrhu na vydanie platobného rozkazu). Aj keď sťažovateľ poukazuje na časovú následnosť začatia konania až po týchto úkonoch, rovnako ako v prípade predžalobnej výzvy, ústavný súd toto porovnanie hodnotí ako neadekvátne. Prevzatie zastúpenia a podanie návrhu na súd predstavujú *conditio sine qua non* pre súdne konanie, kým zaslanie predžalobnej výzvy je síce užitočným inštitútom pre elimináciu zbytočných súdnych konaní, ale nie je nevyhnutným predpokladom súdneho konania, bez ktorého by súdne konanie nebolo možné začať.

Sudca je pri rozhodovaní z hľadiska hierarchie právnych noriem viazaný len ústavnou a zákonnou úpravou. Ak teda ustanovenie vyhlášky neposúdil v zmysle dôvodovej správy ako úkon právnej služby tvoriaci súčasť trov konania, ale ako hmotnoprávne príslušenstvo základnej pohľadávky, nejde o vadu konania či rozhodovania, ktorá by mohla spôsobiť jeho ústavnú neakceptovateľnosť. Okresný súd tak poskytol jeden z viacerých prípustných výkladov a ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať. Ústavný súd vzal do úvahy aj výšku žalovanej pohľadávky (92 eur) a druhovú rovnakosť väčšieho počtu žalôb podávaných sťažovateľom, kde aj z hľadiska materiálnej spravodlivosti v priznanej výške trov (cca 290 eur) nemožno vzhliadnuť ústavne neudržateľný exces.

14. Nad rámec uvedeného ústavný súd k námietke nejednotnej súdnej praxe okresného súdu dodáva, že vo všeobecnosti nie je úlohou ústavného súdu poskytovať zjednocovanie právnych názorov všeobecných súdov, ale zasiahnuť v tých jednotlivých prípadoch, kde účinky rozhodnutí nie sú zlučiteľné s obsahom práv sťažovateľov.

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením a označenými právami sťažovateľa nezistil takú príčinnú súvislosť, ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu